

Józef Stanisław Płatek OSPPE, *Dzieje paulinów XX wieku – życie i działalność*, Wydawnictwo Zakonu Paulinów «Paulinianum», Jasna Góra – Częstochowa 2003, 936 ss.

Książka autorstwa o. dra Józefa Stanisława Płatka, byłego generała paulinów, aktualnie profesora teologii moralnej w Wyższym Seminarium Duchownym na Skalce w Krakowie, stanowi cenny materiał źródłowy do badań nad historią Zakonu w XX wieku. Autor podjął się niezwykle trudnego zadania, wymagającego wielkiego nakładu pracy, czasu i sił, aby zaprezentować życie i działalność poszczególnych paulinów żyjących w XX wieku. Praca, stanowiąca zbiór szkiców w formie nekrologów, obejmuje wyłącznie tych kapłanów i braci, a także kleryków i nowicjuszy, którzy wytrwali w zakonie do końca życia.

Biorąc do ręki to obszernie dzieło, Czytelnik z całą pewnością zada pytanie: jaki cel przyświecał Autorowi, który pisze być może o wybitnych postaciach, ale ostatecznie są to ludziami znanymi jedynie wąskiemu gronu, jakim jest paulińska wspólnota zakonna? Na to pytanie zdaje się odpowiadać – i to przekonująco – sam Autor, gdy w *Słowie wstępnym* pisze:

„Zarówno historia jak i własna tradycja zakonna potwierdza, że paulini cieszyli się wielką czcią u papieży, królów, książąt, dostojników kościelnych i państwowych oraz u ludzi różnych warstw społecznych. Byli oni powszechnie uważani za świętobliwych zakonników (...).

Paulini nie podejmowali starań o beatyfikację swoich świętobliwych zakonników, uznawanych w opinii powszechnej wprost za świętych. W poczuciu swej pokory i zakonnej skromności nie troszczyli się o to, aby byli wynoszeni na ołtarze i ogłaszani jako błogosławieni i święci. Historia zna nawet takie przykłady, że wprost ukrywano doczesne szczątki zmarłych paulinów, którym wierni chcieli oddawać cześć.

Współczesne pokolenie inaczej już podchodzi do tego problemu. Jesteśmy przynaglani przez biskupów, duchowieństwo, osoby konsekrowane i ludzi świeckich, abyśmy ukazali współczesnym paulińskie wzory świętości. Nie brakuje też wśród samych paulinów takich dążeń, aby inaczej spojrzeć na tę

dawną 'tradycję' i podjąć jednak próbę przybliżenia tych wybitnych wzorów świętości i ukazać je współczesnym - po uprzednim przeprowadzeniu kościelnego procesu beatyfikacji czy też kanonizacji (...).

Zakon paulinów, kierując się duchem dawnych ojców, nie podejmuje nadal wysiłku i starań o wyniesienie na ołtarze swych wybitnych osobistości. Prawdą pozostanie to, że nigdy nie brakowało zakonowi takich mężów, którzy doszli do heroicznej świętości i na trwałe wpisali się w historię przez swą wszechstronną i utalentowaną działalność i osobistą świętość. Można ich nazwiska znaleźć w różnych słownikach i encyklopediach.

Zakonna skromność i pokora nakazywała kronikarzom, aby byli bardzo oszczędni w ocenie i charakteryzowaniu nawet tych wybitnych postaci, które wyjątkowo zaangażowały się w realizację duchowego posłannictwa paulińskiego w Kościele i świecie.

Należy przypuszczać, że te nieraz zwięzłe biografie ojców, kleryków, braci zakonnych i nowicjuszy, którzy zmarli w ciągu wieku XX i na początku XXI, ułożone w porządku alfabetycznym, ukażą nie tylko wzory osobowe, ale także charakterystyczną historię zakonu, jego duchowość i działalność w różnych dziedzinach życia (...). Do opracowania tych biogramów i zarazem przybliżenia wszystkich zmarłych paulinów w XX wieku, przynagla z pewnością wdzięczność i uznanie za to wszystko, co od nich osobiście otrzymaliśmy i co nam po sobie pozostawili. Tak wiele zawdzięczamy przykładowi i postawie ich życia. Niektórzy pozostawili po sobie niezatarte ślady poprzez napisane, czy dokonane dzieła" (ss. 5-7).

Opracowując poszczególne nekrologi, Autor wykorzystał materiały źródłowe znajdujące się w archiwach klasztornych w Częstochowie na Jasnej Górze i w Krakowie na Skalce, zwłaszcza akta personalne, a nadto opracowania publikowane w biuletynie zakonnym, w różnych czasopismach, słownikach biograficznych itp. Ponadto wielką pomocą okazały się niektóre kroniki, żywe przekazy ustne współbraci oraz własne spostrzeżenia. Autorowi nie udało się jednak dotrzeć do wszystkich możliwych źródeł, które wciąż są odkrywane. Dlatego należy żywić nadzieję, iż opracowanie to przynagli historyków, zwłaszcza badaczy najnowszych dziejów Kościoła do dalszych poszukiwań i koniecznych uzupełnień. Zadanie to będzie z pewnością o wiele łatwiejsze po uporządkowaniu i skatalogowaniu wszystkich paulińskich archiwów.

Ze względu na ograniczoną objętość książki, Autor z konieczności pominął tych zakonników, którzy u paulinów przebywali czasowo i odeszli z różnych powodów. Wielu z nich odegrało nawet ważną rolę w życiu i działalności wspólnoty zakonnej. Być może i oni doczekają się specjalnego opracowania w postaci nowej publikacji, przeznaczonej głównie dla tych Czytelników, którzy z różnych racji szczególnie interesują się tego rodzaju problematyką.

Wypada Autorowi pogratulować dzieła, wyrażając uznanie dla jego ogromnego wysiłku, w który włożył także swoje serce. Oby ta przebogata mozaika, obejmująca 178 różnych postaci, zainteresowała nie tylko społeczność

paulinów, ale i tych wszystkich, którzy osobiście znali wspomnianych zakonników. Lektura książki może z łatwością wprowadzić Czytelnika w duchowość paulińską, ukazując jej ewangelizacyjny i pustelniczy wymiar oraz ogromne szanse związane z niezwyklej rolą Jasnej Góry w Kościele powszechnym.

Wydaje się, iż materiał zawarty w prezentowanym dziele ma ogromną wartość dla młodego pokolenia paulinów, wszak *historia jest nauczycielką życia*. Ci, o których mowa w opracowaniu o. Józefa S. Płatka, realizowali swoje powołanie w trudnym wieku XX, nierzadko domagającym się od wyznawców Chrystusa najwyższej formy świadectwa. Choć Jan Paweł II, wielki prorok naszych czasów, zapowiada coś w rodzaju „wiosny chrześcijaństwa” to jednak gotowość do chrześcijańskiego świadectwa na miarę męczeństwa jest wymaganiem wciąż aktualnym. Wspólnota paulińska ze względu na swój jasnogórski charyzmat musi nieustannie: „być” „pamiętać”, „czuwać” Daj Boże, by książka, o której mowa, jeszcze bardziej zainspirowała tego rodzaju postawę! Niechaj przyczyni się do ożywienia paulińskiej czujności i gotowości na chrześcijańskie świadectwo w XXI stuleciu.

Kazimierz Maniecki *OSPPE*